

У Ср. Карловцима, 1. априла године 1911.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 5.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XV.

Пчеларски календар.

(Април.)

У априлу већ има паше за пчеле. Што се биљка више развија, тим је и живот у кошницама бујнији. Пчелар сад има више посла у пчелињаку. Најглавније је да пази, да ли имају кошнице меда. Појила треба да су на свом месту. Легло се шири и пчеле требају за легло воде. Паша удара. Нарочито врба даје много цветнога прашка и нектара. Мед од врбе јесте један од најбољих и најлековитијих. И воће даје добру пашу. Народ се снажно развијају и ако је време угодно, да су пчеле радити могле, то већ при концу априла може бити ројева — првенаца.

Али април уме да буде ђудљив као и март. Закупи киша, буде и снега и мраз је обичан гост. Све то учини, да паша пресече и пчеле могу да гладују. Ако у кошницама има меда, то за рђавог времена треба дрљачом превући преко једног оквира, да не би матица престала лећи. Ако је и лепо време, то опет треба бар недељно превући дрљачом по једном оквиру, да би се матица изазвала на боље лежење. Ово би било као неко спекулативно прихрањивање.

Шта то значи спекулативно прихрањивање? Ја сводим то на ово: имати у кошницама увек доста меда и младе добре матице. Без тога не вреди никаква вештина ни спекулација. Ако је у кошници стара матица то не вреди ништа ма била пуна кошница меда. Стара матица губи плодовитост и не може да умножава друштва. Млада матица поред доста меда вршиће своју улогу изврсно, и кад се још пчелар умеша, вршиће још изврсније. Ако нема меда мора се додати, да матица не престане лећи. Младе матице легу до мркле јесени, ако иоле има паше, а маторе матице престају раније лећи. Друштва са младим матицама улазе у зиму јака са много младих пчела а таква друштва изађу из зиме јака и пролетњу пашу исцрпу. Друштва са маторим матицама улазе у зиму слабија а из зиме изиђу још слабија и од пролетње паше немамо хасне. Слаба друштва у пролеће не могу се ни чим подићи на снагу, да би пролетњу пашу исцрписти могла. Да се једна паша може исцрписти, то треба друштва да уђу у пашу не само јака, него у том друштву треба да буде што више пчела, које излећу на пашу. Ако су нам друштва из зиме слаба изашла не можемо их подићи на снагу, јер да се добију јака друштва за пашу, то би требало спекулативно прихрањивати на 4 до 5 недеља пре паше. А пре половине априла не сме се почети спекулативно прихрањивати, јер течан мед изаваја пчеле на излет. Април пак уме да буде ћудљив, те би спекулативним прихрањивањем још већма ослабили друштва. За рану пролетњу пашу вреде само она друштва, која су из зиме јака изашла. У јесен пак могли смо спекулативним прихрањивањем подићи јака друштва са много младих пчела, које ће дочекати март и април, и таква друштва ће пролетњу рану пашу исцрпети и себи и пчелару на корист. Ако у јесен има позне јесење паше, то ће друштва ући у зиму јака и без наше помоћи ако су само добре младе матице у кошницама. Дакле не може се у свако доба спекулативно прихрањивати. Изилази дакле опет на оно што сам рекао: доста меда и добре младе матице. Ако имамо тога увек у кошницама, онда смо показали велику вештину и онда можемо како хоћемо да спекулирамо т. ј. према прилици врло ћемо лако спекулирати. — Спекулативно прихрањивање зависи од много прилика и пчелар мора те прилике добро познавати и по њима ће се онда и равнати. О овом ће бити још нешто говора у јулију и августу.

Ако пчеле немају меда, треба им дати. Мед и рђа сад је главно. Ако тога имају не може на пчеле никаква болест наићи. Ако немају пчеле довољно хране или ако имају рђаву храну, то не могу ни легло хранити како треба, те због тога пропада легло а са пропадањем легла може врло лако да дође један немио и опасан гост, који се зове: куга пчелиња. Пчелар мора нарочито пазити, како стоји са леглом у кошници? Ако нађе

угинуло легло мора добро отворити очи, јер по угинулом леглу може познати, да ли је болест кужна или није. Ако угинули црв лежи на дну ћелице у виду потковице, онда неје велика опасност, јер ће пчеле угинуло легло извући напоље и ћелицу очистити. Ако ли је угинули црв опружен на доњој страни ћелице и ако је боја прва црвенкаста значи, да се појавила кужна болест. Ако додирнемо танким дрвцетом угинули црв, то се он распадне и отеже се као ластика и кида се. Баш због тога и тешко је пчелама очистити ћелицу. Болест прелази и на затворено легло. Да је затворено легло болесно познаћемо по том, што је заклопац на ћелици угнут а у средини има обично једна, ређе две рупице, као да смо заклопац иглицом проболи. Легло се у неку црну смрдљиву масу претвара и за доњу страну ћелице се ухвати и стврдне се, и пчеле га несу у стању из ћелице извући. Кошница се све више кужи, пчеле у раду попусте и малаксале где год у кошници скупе се и ту пропадну.

Сигурна лека против куге пчелиње нема. Најсигурније средство да се зараза спречи и ограничи јесте: пчеле погушити и са саћем спалити и закопати. Све друго, особито за невештог пчелара, јесте само траћење и времена и труда и новца. Да не бисмо имали штете, што бисмо и кошницу спалили, треба кошницу добро дезинфицирати и једну годину бар не употребити.

Куга пчелиња јесте највећи непријатељ заразни једној кошници. Да нам се овај немιο гост не појави треба пазити, да су нам друштва јака, да имају довољно добра меда и, ако паша пресече, да друштва прихрањујемо. Оно важи сад нарочито за април, кад се легло јако шири а паша хоће да пресече. Кад прихрањујемо кошнице или спекулативно или из невоље треба употребити само добар мед, јер рђав мед је први повод да се појави куга.

У априлу пазиће пчелар на то, да му све кошнице јаке буду. Ако нам несу друштва подједнака можемо их изједначити а то се постижава појачавањем на разне начине. Са изједначеним кошницама боље ћемо пашу исцрпсти и пре ћемо бити са ројидбом готови. Кошнице се појачавају додавањем зрела легла из јаких кошница. Ово је најсигурнији и најбољи начин за свакога. Можемо додати не само зрело легло него и пчеле, које то легло покривају, али тада морамо добро пазити, да са пчелама не пренесемо и матицу. Тако исто пазићемо на то, да матицу у кошници, коју појачавамо, затворимо у кавешчић 24 сахата, да је не би додане пчеле убиле.

Ако су нам у кошницама младе добре матице, пчелар не само да не ће имати много посла са изједначивањем својих кошница, него не ће имати ни нужде за то, јер такве матице шире легло довољно, само мора бити меда задоста.

Плетаре се могу такођер појачавати али само додавањем живих пчела. Намаже се обичан тањир медом и увече се под-

метне под јаку плетару. За 10 до 15 минута сиђу пчеле на тањир и то су младе пчеле. Узећемо тањир са пчелама и подметнућемо под плетару, коју хоћемо да појачамо. Пчеле забављене лизањем меда и не осете промену и будући су то већином младе пчеле остаће у новој кошници, а што буде маторих пчела, те се сутра дан врате својој кошници. Разуме се, да не ћемо тањир подметати све под једну исту кошницу.

Ако се друштва намноже, да покривају већ и последњи сат, додаваћемо готово пчелиње саће, да би матица имала где да леже.

Под конач априла почињу пчеле водити саће. Саће је део пчелињег организма и као таквом мора му пчелар особиту пажњу поклонити. Пчелар мора дати прилике пчелама да граде саће, да би тим задовољио природу пчелињу, која гради саће инстинктивно пред ројидбу и у ројидби. Догађа се да саће поплесиви, да је неправилно изведено, да је од старости поцрнело и др. Све такво саће мора се изменити. Старо саће можемо врло згодно употребити у медишту, јер смо тада сигурнији, да се приликом истресања меда у истресаљци не ће изломити. У плодишту неје добро врло старо саће држати, јер из таковог саћа изилазе мало мање пчеле и може да наступи дегенерација. Али не само што пчелар мора дати пчелама да граде саће, да би тим задовољио природу пчелињу, него он мора настојати, да има готова залишна саћа, јер без тога многе операције у пчеларењу не ће моћи успешно извести. Дакле изреченог види се, да пчеле морају градити саће а залишно саће јесте пчелару капитал, који му носи велики интерес.

Кад хоћемо да дамо пчелама да граде саће, треба пазити на ово :

1.) Маторка, која се још неје ројила, која дакле има стару матицу, ако је јака народом, ако има паше и ако је време угодно, води пчелиње саће али брзо прелази на градњу трутовског саћа. Оваким кошницама треба додавати вештачко саће а не почетке и пчеле ће градити пчелиње саће. Рацијонално пчеларење иде за тим, да се прекомерном множењу трутова стане на пут, а то се постизава, кад не дамо пчелама да граде трутовско саће, те матица не може трута ни залећи. Али с друге стране не сме се ићи сасвим против природе пчелиње, јер треба да буде и трутова, који ће младе матице оплодити. За то, кад додајемо вештачко саће, треба у један или два оквира тако урезати вештачко саће, да од доле у оквиру остане за два прста празно. Кад се такав оквир са вештачким саћем дода маторци, пчеле ће празно место испунити трутовским саћем и матица ће трута залећи. Оквире у којима има и трутовског саћа, не треба оставити у кошници преко зиме, јер ће у пролеће бити много трутова, а трутовско легло однесе много меда. Запамтити ваља : кошнице, које смо одредили за сабирање меда,

не смеју градити никаквог саћа, него оне које смо одредили за ројење.

2.) Кад маторка пусти првенац, који у редовним приликама изилази са старом матицом, онда он гради испочетка пчелиње саће а после трутовско. За то се оваким првенцима додаје вештачко саће, а не почеци.

3.) Кад маторка пусти првенац, па му при излету матица пропадне, онда се рој враћа у маторку и после 8 дана пусти се првенац са младом матицом. Оваком првенцу могу се дати почеци и пчеле ће водити пчелиње саће. Примећујем: кад додајемо почетке онда треба да су ти почеци већи и срцаста облика, па смо сигурни да пчеле не ће саће укрстити.

4.) Кад маторка пусти првенац онда у њој остане млада матица, а тако исто и другенац има редовно младу матицу. Овакој маторци и другенцу можемо дати почетке и пчеле ће водити само пчелиње саће.

5.) Пред ројидбу и у ројидби можемо дати ма којој маторци да гради саће, ако је доведемо у стање роја т. ј. ако повадимо све оквире а пчеле спајамо натраг у кошницу, у коју смо метнули оквире са вештачким саћем. Извађене оквире са леглом треба поделити другим кошницама пазећи да тим слабија друштва појачамо а оквире с медом истрешћемо истресаљком.

6.) Оквире са самим трутовским саћем не смемо оставити никако преко зиме у кошници, јер ће у таковој кошници у пролеће бити силеџија трутова. Трутовски сат можемо згодно употребити на крају медшита кад је врло бујна паша и кад је у кошници Ханеманова решетка.

7.) Треба запамтити, да пчеле треба што брже да изграде саће, а то ће бити само онда, ако је друштво јако, ако је време угодно и ако има паше.

8.) Маторка која је пустила првенац, која има дакле младу матицу и другенац обично су слабија друштва, али таква друштва израде најлепше пчелиње саће. Треба пазити, да ли су та друштва нарадила за зиму, јер док су друге кошнице радиле о меду догле су ове дангубиле градећи саће.

9.) Где ће најпре бити израђен вештачки сат? Старопчелари уче, да ће пчеле најбрже израдити вештачки сат, ако га ставимо између два оквира с леглом дакле у плодиште или у медшите између два оквира са заклопљеним медом. Ако га метнемо између два оквира с медом, ког пчеле несу заклопиле, то ће пчеле продужити ћелице и с медом напунити а вештачки сат остаће неизрађен. Младопчелари уче, да неје добро ни једно ни друго, јер се тим ремети поредак у кошници, него треба вештачки сат додати на крај плодишта, што је и боље. Дакле на крај плодишта с једне и с друге стране додаваћемо по један оквир са вештачким саћем. Сваких 8 дана може се по два оквира давати, само ако има паше.

10.) И плетаре могу зановити саће овако: пред ројидбу треба плетару искуцкати и матицу уклонити, а плетару ћемо оставити на њезино старо место, и пчеле све вратићемо својој кошници. Чим пчеле осете да немају матице, оне ће над јајима извести матичњаке и однеговаће себи матицу за 17 дана. Разуме се, да ћемо посећи матичњаке, ако су их пчеле до наше операције извеле. Које год ћелице остану празне, те ће пчеле медом напунити, ако иоле има паше. За 21 дан биће све саће чисто од легла и пуно меда, јер неје било матице да празне ћелице поново залеже. У овој кошници стара је матица тек 3 до 5 дана, можда још неоплођена. Једног лепог дана (н. пр. 22. или 23. дан) око 8 сахата изјутра узећемо ту плетару, обрнућемо је на батак и пустићемо мало дима, да се пчеле боље сабију међу саће, па ћемо онда исећи све трутовско саће и које нам се не допада. Шта више можемо мало дубље ножем захватити па и пчелињег саћа исећи јер легла нема. Плетару ћемо оставити како треба и пчеле ће на место исеченог саћа градити пчелиње саће. Овај посао мора се око 8 сати предузети а никако од 11 сати пре до 3 сата после подне, јер у то доба матица излеће на спаривање, те би се могло бапн догодити да смо операцију почели кад је матица излетела на спаривање. При повратку наша би нас матица код своје кошнице и тада би сигурно пропала, јер би отишла у туђу кошницу, а она кошница остала би у пуном смислу речи безматак. Дакле при оваком послу треба на време пазити.

11.) Што је речено под 10.) вреди за плетару, која се неје ројила, него коју смо ми некако довели у стање роја. Но може се пустити, да плетара занови саће, кад се ројила. Исту плетару ћемо сутра дан по ројењу узети око 8 сати и обрнути и исећи све трутовско саће ма било у њему легла, и пчелињег саћа нешто, ако нема у њему легла. На место исеченог саћа градиће пчеле само пчелиње саће.

О саћу сам мало више говорио јер је оно део пчелињег организма. Ако нам сад која кошница остане случајно безматак помоћи ће се и сама, јер ће пчеле над јајима извести матицу. А можемо додати оквир с јајима из какве одабране кошнице, но тад морамо повадити све оквире, у којима има јаја и млада легла а само затворено легло оставити, а затворено легло и додати наместо извађеног.

Ако нам плетара остане безматак помоћи ћемо се, ако безматак искуцкамо па га преселимо у другу јаку плетару, из које смо друштво с матицом искуцкали и то друштво пренесемо у безматак. Ово се не сме радити са једном врло јаком кошницом, јер безматак не може покрити ни легло у врло јакој кошници. Дакле како рекох изменићемо само кошницу а друштва остају свако на своме месту. Безматак ће себи извести матицу а празне ћелице биће пуне меда; а оно друштво с матицом, што смо га

пренели у безматкову кошницу, одмах ће напредовати, јер има матице која ће празне ћелице залећи.

Сад је већ крајње време да пчелар спреми све што ће му за ројидбу требати, јер иза априла долази царски месец — мај, када је ројидба у повољним приликама у пуном жеку.

О ројидби биће нешто спомена у мају а сада ћу укратко рећи коју о запаћању матица, јер у другој половини маја и првој половини јунија треба матице изменити где треба. Матице у то доба излежене јесу најбоље и с тима се не могу испоредити матице доцније излежене. Пошто је матица душа у кошници, то ћемо при измени матица пазити, да дођемо до што бољих матица а тим ћемо подигнути и бољу расу пчела у своме пчелињаку. Одабраћемо једну (две или више) кошницу од најбољих и безматичи се. Пчеле ће изводити матичњаке и чим заклопе матичњаке, ми ћемо обезматичити све оне кошнице, у којима матице хоћемо да изменимо, а то је у свима кошницама, у којима матице ступају у трећу годину. Свакој обезматиченој кошници додаћемо по један матичњак из одабране кошнице, и пазићемо да све друге матичњаке посечемо а само додани да остане. Тим начином изменићемо матице и доћи ћемо до боље расе пчела.

Има још један врло добар начин како ћемо изменити матице. Једна кошница од најбољих одабере се. Из ње ћемо vadити по један оквир с јајима и додаћемо га другој јакој кошници коју смо претходно не само обезматичили, него из које смо извадили све оквире с јајима и младим леглом и наместо њих додали затворено легло. Пчеле у овакој кошници баш морају на доданом сату да изводе матичњаке, јер других јаја ни легла нема. У доданом сату с јајима подрезаћемо саће од доле све до ћелица, у којима су јаја, па ћемо у последњем реду, докле смо саће подрезали, после свакога једнога јајета да исечемо три. Сада ће пчеле лепше извести матичњаке и ми их можемо лепше исећи без бојазни да ћемо матичњак повредити. Кошнице, које изводе матичњаке, морају бити јаке народом, јер само јако друштво кадро је однеговати матицу као што треба. Не сме се заборавити, да у оним одабраним кошницама мора бити и трутова, јер племените матице морају се оплодити од племенитих трутова.

Овде се мора још нешто споменути. Ма колико пазили на то да запаћамо матице од што бољих друштава, ипак кроз неколико година постаће иста крв на пчелињаку, може доћи до инцеста а по том до пропасти. Ово вреди особито за усамљене пчелињаке и за пчелињаке у једном месту где не може бити правог укрштаја. Да не би дошла и настала средња и иста крв у пчелињаку, треба бар сваке 3 године купити или у замену добити кошницу са другог пчелињака, који је бар 2 сата хода од нас удаљен. Тако ће бити правог укрштаја и не

ће доћи до инцеста. Треба дакле унети нову крв у пчелињак, што је нарочито важно за оне још, који се не држе оне златне народне: на осовини роди мед.

Ко још неје купио кошнице, тај може сад најсигурније купити, јер сада најмање меће на коцку, пошто су пчеле зиму издржале. Пчелињак, са кога купујемо кошницу, мора бити од нас удаљен бар $\frac{1}{2}$ сахата хода. Ако на то не пазимо, онда ће нам купљене кошнице ослабити, јер ће се многе пчеле вратити на своје старо место. То је често узрок, што се многим купљене кошнице и не роје те године или бивају касни ројеви, те преко зиме и маторке и ројеви помру. Сад је лакше познати која је кошница добра. Ако плетара има жив лет, ако пчеле покривају све саће, ако је саће бар две трећине кошнице дугачко, ако саће неје јако црно, ако нема много труговског саћа ни легла — онда је таква кошница добра.

Пчелар нека је што више у пчелињаку и нека пази на кошнице.

Сима Жигић

парох.

У прилог продавању и куповању ушећеренога меда.

Док већина пчелара гледа, да им се мед што дуже одржи течан, дакле да се не ушећери, један вредни пчелар и добар пријатељ наш пита: шта да ради, да му се мед ушећери? По томе закључујем, да би он рад био да ушећерен мед продаје. Дакако да је за пчелара згодније и лакше продавати ушећерен мед, него течан, само треба прво имати такве муштерије, које хоће да купују ушећерен мед. Јер у колико је мени познато и ми пчелари и трговци имамо са муштеријама читаву кубуру баш ради тога, што се ретко нађе која муштерија, која тражи ушећерен мед, него свака тражи преко целе године течан мед, не питајући може ли мед остати целе године течан.

Наш свет за то тражи течан мед и нерадо купује ушећерен мед, што мисли да је тако сигурнији, да ће добити прави мед, да ће се тако боље сачувати од фалзификата, а не зна, да баш ушећерен мед даје купцу скоро најсигурнију гаранцију, да је прави пчелињи мед.

Прави пчелињи мед, којег су пчеле из природних извора а највише из цвета сабирале и прекухале, мора се пре или после ушећерити. Неки мед када се ушећери буде тврд, да не може нож у њега, а неки и када се ушећери остане мекан као маст, али сваки се пре или после ушећери. Ја барем до данас нисам имао меда, који се није раније или касније кристалисао (ушећерио), нити ми је познато, да у нашим крајевима има меда, који се никада не ушећери, има га који се чим смо га истресли за неколико дана стврдне, а има их и који се и месецима одрже течни, да се тек кад год ушећере. Међутим вештачки направљени или фалзифицирани мед, који је у главном направљен од гликозе, нигда се не ушећери, јер гликоза остаје увек течна.

Мед који не ће нигда да се ушећери или је фалзифициран или је ухватио киселину. Зато је таки мед увек сумњив. Пчелар је без бриге када му се мед ушећери, тада је сигуран, да му се може годинама држати. А мед, који се за дуго не ће да ушећери, него постаје прво на површини а после све дубље и дубље воден, тај је ухватио киселину и тај ће се полагано сав покварити. Напоменути овде морам, да стари већ ушећерени мед, када је изложен великој промени температуре, хоће да постане опет течан, но то не мора значити да се мед покварио. Ако сам од себе отклопљени мед не осећа се на киселину и ако у устима не реска и не киси, знак је да је мед добар. На нашој пчеларској изложби у Руми имали смо прилику, да видимо 35 година стар мед, што га је изложио г. проф. Ј. Живановић. Тај мед, мада се за то време сигурно више пута ушећеварао и топио, задржао је своју сласт и није заударо на киселину.

Ушећерен мед најбоља је за купца јамчевина да је мед прави, за то би требали и пчелари и трговци да о томе публику поучавају, па би себи олакшали трешак и дангубу, што им задаје топљење меда, да би преко целе године могли послужити своје муштерије течним медом, а купци би били сигурни, да добивају прави пчелињи мед.

Сумњи и бегању нашега света од кристалисаног меда, криви су докле и несавесни трговци, који особито у зимње доба мешају у прави мед разна брашна и друге ствари. Но таки покварен мед лако је распознавати од чиста ушећерена меда. Јер када суд са чистим ушећереним медом, метнемо у већи суд у воду, па га добро загрејемо, до 60°C , добићемо леп чист мед без икаквога талога, као што је био кад је истресен из саћа. А ако исто тако на ватри, лагано отопимо онај мед, што је помешан са брашном или другим стварима, оделиће се мед од додане му смесе, па ће одскочити горе или пасти на дно, према томе да ли је смешан с тежим или лакшим стварима, него што је прави мед тежак.

Продавањем ушећерена меда, купци би били сигурни, да добивају прави чист мед, који у свако доба могу, као што мало час рекох, отопити и претворити у течан мед, а продавцима би био олакшан посао, јер не би морали трошити огрев и дангубити топећи ушећерен мед. Држим да би то било од користи по купце, јер би се ушећерен мед могао продавати нешто јефтиније, него отопљен мед, јер није стао продавца труда и трошка око топљења. Ушећерен мед, могао би се продавати јефтиније и зато, што му не требају стакла и што нема посла око њега, као што задаје посла наливање течнога меда у флаше, повезивање истих итд.

Истина лепше је видети леп течан мед у лепој флаши са заклопцем од никла и са згодном вињетом, него груду ушећеренога меда у хартији. Али када муштерије буду обавештене и поучене, да је онај мед у хартији и онај у стаклету сасвим једнак, и да се од груде ушећерена меда, може у свако доба начинити течан мед, и када муштерије буду знале, да за исте новце могу добити више ушећеренога меда него течнога, и када се узме, да је ушећерен мед згоднији за слађење каве, теја и т. д. јер се не отеже и не просипа као течан мед, држим да ће се све више и више бити муштерије на ушећерени мед. Уз то када се купци обавесте, да ће се и овај мед у ста-

клету, ако се за дуго не потроши, ушећерити даклем стврднути, и да ће се морати топити, ако се усхте да постане опет течан, тада ће се још пре тражити ушећерен мед.

Дабогме, да ће увек бити муштерија, које ће радо платити 30—40 потура по килограму више за готов течан мед у лепим флашама са шареним вињетама, као што има муштерија, које радо плаћају за зејтин, рум и т. д. много скупље, када те ствари добију у затвореним флашама, него када им се у њихово стакло тај исти зејтин или рум налије из истога бурета, из којег су оне запечаћене флаше напуњене, али зато ће бити више оних муштерија, које ће хтети, да за исте новце добију више доброга меда, које ће даклем више гледати на ствар него на спољашњи изглед.

Можда ћете ми рећи: то је све тако, али будући је мед не само здрава храна, него и посланица — деликатеса, па за то ће имати увек већу вредност, када га у лепу укусну облику изнесемо на пазар, а то је могуће само са течним и неушећереним медом. То сам ја већ признао, када сам мало час, да ће увек бити купаца, који ће радо и више платити за робу, која им се пружа у укусној форми.

Б. К.

(Свршиће со.)

О лијечењу и сузбијању пчелиње куге.

Од Васе Бановића, директ. грађ. школе.

(Насгавак.)

Кад дакле није сигурна Шретерова метода, настаје питање, могу ли се од куге обољеле кошнице да излијече на други који начин. На то питање ево и одговора. Кошнице, у којима се појави благи трухлеж а који, понајвише долази од прехладе легла, када погибају још незатворени уљеви, да се излијечити сасвим лако. Од те болести одбране се пчеле и саме. Чим настане топлије вријеме поизбацају пчеле погинуле прве из кошнице, очисте ћелијце и тако болест престане. Но и сам пчелар може својим пчелама да прискочи у помоћ код те болести. А та се помоћ састоји у том што се угинули црви заједно с

дијеловима саћа, у којима се они налазе, изрежу и избаце из кошнице. Тад се кошница људски очисти од трухлих отпадака угинулих прва и посао је свршен. Али ако хладно вријеме дуже потраје, те пчеле не могу да добију прилике, да погинуло легло, напоље избацају, а пчелар опет уз то због хладна времена не може кошница да отвара, онда се лако може догодити, да тај, тако звани благи трухлеж, пријеђе у заразни, с којим се тешко борити.

Опаки или заразни је трухлеж легла по мишљењу већине пчеларских стручњака неизлијечива болест, али како рекох, није немогуће, да се и она да каткад излијечити, но то стоји до разних прилика. Али како мени није ниошто пошло за руком, да ма бар једну једиту од толиких мојих обољелих кошница излијечим од куге, оканио сам се свакога лијечења болесног легла и настојао сам, да бар спасем од пропасти саме пчеле, а у том сам доиста постизавао веома новобне резултате.

Чим би се у којој од мојих кошница појавио трухлеж легла, претресао бих све пчеле с матицом у чисту празну кошницу дакле довео би их у стање роја и пустио им, да све саће праве изнова. И на тај је начин куге нестало и пчеле би у новој кошници оздравиле.

Дакако да тај начин спасавања пчела од тоталне пропасти није ништа ново. Њега су препоручавали већ давно и њемачки пчелари: Либ, Берленн и други, само што нијесам нигдје поближе нашао написано, како су то они радили и с којим успјехом. И наш споменути пчеларски писац г. К. Броз препоручивао је у „Нгв. Рћели“ то претресање пчела у празну нову кошницу, само што ја опет нијесам могао да постигнем успјех према његову разлагању. Он је у „Нгв. Рћели“ од год. 1904. између осталог написао, да оболеле пчеле треба омести са саћа у нову кошницу „*providjenu posve zdravim saćem, ili umjetnim saćem*“. Ја сам се с почетка тачно држао те методе, али се опет у свима случајевима куга појачала наново.

Па како ни на тај начин нијесам могао да спасем пчеле од заразе, дошао сам на мисао, да се апсолутно не би смјело претресеним пчелами у чисту кошницу додавати уопће никакова саћа, те сам и престао с додавањем. На оквирце у новој, чистој кошници, у којој би се пчеле претресале, од то доба нијесам чак хтио да лијепим ни најмање почетака вјештачкога саћа, него бих само пером, намоченим у растопљени восак, превукао средином горње дашчице од оквирчића правац, да остане тек слаби траг од воска. И од то доба, како сам почео да на тај начин лијечим обољеле кошнице, постизавао сам лепе успјехе. Кад је год. 1905. код нас овдје, као што напријед споменусмо, куга пуштошила у највећем јеку наше кошнице и када је од мојих 20 њих 17 обољело, спасао сам на тај начин готово све своје кошнице од пропасти. Напротив су напријед споменути

моји пчеларски другови, који се не хтједоше послужити тим начином спасавања пчела, изгубили све своје кошнице.

Дакле једино грађењем новог саћа из темеља у новој кошници, а уз то по свој прилици мучним и напорним радом, којег пчеле морају да врше пригодном израђивања саћа, нестане заразних клица, трухлежа легла. И као што је тим начином сузбијања пчелиње куге успео писац ових редака, тако држим, да ће на тај начин посве сигурно моћи успјети и остали наши пчелари.

При том треба да се саће са сасвим трухлим леглом у старој зараженој кошници посве уништи, а остало, мање заражено, можемо да претопимо у восак. Но тај восак не смије се нипошто употребљавати за прављење вјештачког саћа, јер да се ма чим дезинфикује, још увијек није посве сигурно, да у њему није остало заразних бацила. Најбоље је такав восак продати лицидеру, који ће га прелити у свијеће, а на тај начин не треба се бојати опасности, да би се тиме могла преносити зараза. За дрожину, која преостане иза таква воска, као и за саће с посве трухлим леглом треба ископати у земљи подубљу јаму, у коју се све то истресе, а онда затрпа земљом бар на 30 цм. високо.

Заражене се кошнице имају добро избрисати и испрати јаком врућом цијеђу изнутра, а затим остругати каквим ножем, да у њима не би остало ни најмањег трага воску или лема. Послије тога треба их још једном добро испрати цијеђу и споља и изнутра, затим дезинфиковати карболном паром и опрати након тога топлом водом. Тако очишћене кошнице не треба без велике нужде да се употребљавају бар двије године. Кад је код нас куга брала и кад сам се тим начином од ње бранио, употребљавао сам с почетка такве свјеже очишћене и опране кошнице од заразе, јер нијесам имао залишних празних нових кошница, или таквих, у којима није било болести, па ми се куга ипак поново појавила у два три случаја. Међутим кад сам послје имао довољан број резервних кошница и кад нијесам морао да употребљавам оних, у којима је куга већ била, бар двије године, отада ми се није поново појавила та немила болест ни у једном случају.

Оквириће из заражене кошнице треба добро прокухати у јакој цијеђи, па онда добро остругати, поново испрати и дезинфиковати, но и њих не треба такође употребљавати бар двије године. Но ако је коме тај рад око оквирића досадан, као што је јест, онда је најбоље да се они униште и замијене новима, а то је уједно и најсигурније.

Осим тога треба и саму земљу, или цијесак на оном мјесту, гдје је заражена кошница стајала, на неколико центиме тара откопати, а за толико насути свјежом земљом или цијеском. Тако исто треба промијенити и онај сталак, или цигље, на којима је кошница лежала.

(Наставиће се.)

Синђелија Аврама Максимовића кад је постао парохом сомборским :

— Іваннз Божією милостію православный єпкопз бачкїй, сегединскїй, єгарскїй и проч.

По благодати и дарѸ ПресвѸтагѸ, и животворѸцагѸ ДѸха, данномѸ божественнимѸ ученикомѸ и апостоломѸ отѸ нихже даже до днесѸ дръгопрїимателнѸ томѸ благодати, и мы наслѸдницы бывше, еже поставѸати различныѸ чини, и степенї церковныѸ раздаѸти ѸдостойвшимѸса сѸжити свѸтомѸ олтарю : сего благоговѸннаго Авраама МаѸимовића, восхотѸхомѸ симѸ извѸстна сотворити. акѸ да познаниѸ вѸдетѸ, отѸ всѸхѸ за совершеннагѸ свѸщенника, и впрѸдѸклихомѸ емѸ Парохїю, вѸ свободномѸ кралевскомѸ градѸ СомборѸ, славной вармеѸи Бачкой подлежащемѸ, при Церкви храма, свѸтагѸ славнагѸ великомѸченика, и ПовѸдоносца и ЧѸдотворца ГеѸоргїа, свѸщю. Онже да держитса по преданїю свѸтихѸ Апостолз, и БогоноснихѸ Отецз, иже на седмѸ вселенскихѸ СоборахѸ изложивше, намѸ сѸшимѸ вѸ православнѸй вѸрѸкѸ предаша, како Ѹчитн, тако и творитн, да вѸдетѸ образѸ стаѸдѸ всѸкагѸ добрагѸ дѸла, и дондеже вѸ сихѸ и званїй своемѸ преѸдетѸ, дотолѸ и чести свѸщенническїа и Парохїй сей Ѹчастникз быти иматѸ.

Данно вѸ епископской Резиденцїи нашей Бачкой, ажѸ вѸ НовомѸ ГрадѸ дне двадесѸть девѸтагѸ мѸсѸаца Маїа, лѸта отѸ воплощенїа ГосподнѸа, тысяца, осмѸ сотѸ, третїагѸ

Іваннз Іваннович.

(Види о овоме у прошлом броју „Српскога Пчелара“ од ове године.)

Пабирци.*

— Колико се добије меда на цијелој земљи. Највећи је пчелар на свијету Харизон у Калифорнији, који има 6000 кошница, а добива годишње 100.000 кгр. меда. У Грчкој има 300.000 кошница, а добива се 1¹/₂ милијона кгр. меда. У Данској има 80.000 кошница а добива се 1 милијон к. меда. У Русији има 110.000 кошница, а добива се 1¹/₂ милијона к. меда. У Белгији има 200.000 кошница,

* Под знаком Δ напабирчио по књигама и чланцима проф. Ј. Живановића Ђ. Коларовић.

а добива се $1\frac{1}{2}$ к. меда. У Холандији има 240.000 кошница, а добива се три милијона к. меда. У Њемачкој има 1,400.000 кошница, а добива се до 20 милијона к. меда. Највише кошница има Австро-угарска т. ј. 1,550.000 кошница, а добива до 21 милијон к. меда. Заједничке државе американске имају 2,900.000 кошница, а добива годишње 31 милијон к. меда. Има 70.000 пчелара.

— Лазар Радовановић, колар и пчелар из Огара писао нам је каква је тамо паша била прошле године. Он сели своје кошнице по ономе „на осовини роди мед“. Пренашао је своје кошнице на Обедску бару, гдје има много пве и друга шумска цвијећа. Носио је своје кошнице и на старачац у Попинце. Али и ту није био срећан, јер је доцкан своје кошнице изнио на старачац, који је онда већ ударио натраг. Ипак је добио од 20 американки $3\frac{1}{2}$ мет. центе.

У Огару има 5 пчелара, али не могу да се навикну на читање „Срскога Пчелара“, из којег би могли научити како се рацијонално пчелари.

— **Нова Српска Земљорадничка Задруга основана и од суда потврђена у Дугој Ријеци (варајдинска жупанија)**

△ Шта је рацијонално пчеларење? Рацијонално пчеларење учи како треба радити око пчела. А да то знаш, мораш познавати живот и рад пчелињи. Мораш знати законе и ред, по којима се развија друштво пчелиње. Мораш знати увјете живота пчелињег, а то је клима и паша. А кад то знаш, онда ћеш знати удесити и циљ својег пчеларења, како ћеш и којим начином доћи до највеће добити од својег пчеларења.

Питања и одговори.

Пит. 30. — Ја сам био скупио 1 килограм цветнога прашка од кукуруза. Прашак сам сипао у једну кутију од харгије, и кад сам напунио кутију затворим је и завијем у неке новине и тако оставим горе у прозор од собе, где не живим, као да сам знао, да ће 1910. год. наступити одмах после Сретенија лепо време. Ја хтедох дати тај прашак поред појила пчелама, али кад сам отворио кутију, а оно мој прашак чудновато изгледа, као да се прогрушао и т. д. Не могу да знам, зашто се прашак покварио. Да ли сам га требао у какву лимену кутију оставити? Како ћу дакле најбоље сачувати цветни прашак преко зиме, да бих могао дати пчелама у пролеће, кад у природи нема још довољно цветног прашка? и т. д.

Одг. — Држим да се је ваш цветни прашак покварио, што је преко зиме увлачио влагу у себе. Да је био у каквој добро затвореној флаши, мислим да се не би покварио. На пчеларској изложби у Руми, могли сте видети у добро заклопљеним флашама цветнога прашка. И ја сам као почетник у претераној брзи за пчелама сабирао и дао сабирати прашак од леске, дрена, врбе, липе и другог цвећа, али сам увидео, да тај сабрани и сасушени цветни прах, ни-

када није оно, што је свеж прах на цвету. Зато га и не сакупљам. У кошницама има увек и преко зиме рђе, у некој мање у некој више, а рђа је, цветни прах смешан с медом и пчелињом пљувачком. Особито кошнице, које су биле за дуже време безмаци, имају каткада и сувише рђе. И оно саће које изгледа да је пуно меда, више пута има у себи много рђе. Пчеле много пута, особито када удари добра паша, нанесу меда и у ћелице у којима је рђа, па буде до половине ћелице рђа, а оно друго мед.

Данас има равних сурогата, којима хоће пчелари да накнаде пчелама рђу. Ту је флорин, па разна брашна, па јаја, млеко и т. д. али се увидело, да се без свега тога може бити и опет лепо пчеларити. Но ко баш хоће да својим пчелама помогне, нека у јесен добро измуља саће у којем има меда и рђе, нека то добро сабије у какав суд и прелије медом, па тиме нека прихрањује пчеле у пролеће. То је боље од свију сурогата. Прашак са кукурузнега цвета још мање вреди, него прашак са осталога цвета. Ако пчеле имају друге паше, на кукуруз и не гледају. Л.

Исправак.

У ванредном броју „Срп. Пчелара“ на стр. 47. у 14. реду од доле, у месцу 1887. год. треба да стоји 1877. год.

ОГЛАС.

Коста Ромчев у Долову у Банату има на продају 40 пуних и 30 празних кошница.

1—1

— О Г Л А С. —

Ко жели узети вештачкога саћа и продати мед нека се обрати у Руму на

1—7 **Управу „Срп. Пчеларске Задруге“**

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска Задруга у Руми.
